

Текстологія і джерелознавство

Олексій Неживий

УДК 8018:821.161.2

ВІД ОСНОВНОГО АВТОРСЬКОГО ТЕКСТУ ДО АКАДЕМІЧНОГО ВИДАННЯ

Методологія визначальних теоретичних понять текстології, як-то основний текст твору, творча воля автора, розглядається на прикладі текстологічних проблем художньої спадщини видатного українського письменника Григора Тютюнника.

Ключові слова: основний авторський текст, творча авторська воля, академічне видання, текстологія, творча спадщина.

Oleksiy Nezhyvy. From phototypograph to the critical edition

In the paper, the system of fundamental notions of textology and editorial practice, that is, the basic autograph, the author's will etc., is confronted with the textological problems concerning the literary heritage of a prominent Ukrainian writer Hryhir Tiutiunyk.

Key words: basic autograph, the author's will, critical edition, textual criticism, literary heritage.

Здавалось би, вітчизняна текстологія переживає не найліпші часи, адже відсутність національно спрямованої державної програми книговидавництва і, як наслідок, брак коштів перешкоджають систематичному здійсненню багатотомних академічних видань українських письменників, однак кращі надбання й теоретичної текстологічної думки, й едиційної практики впевнюють у тому, що в недалекому майбутньому ця наука позбудеться статусу допоміжної і стане основою літературознавства. Тому хочеться висловити солідарність із Ю. Ковалівим, котрий, надаючи текстології особливого значення, стверджує: “Дисципліну вважають не лише важливим сегментом філологічного методу, а й визнають як початкову стадію будь-якого філологічного дослідження, без якого воно втрачає базову основу аналізу, перетворюється у кращому разі на абстрактний або імпресіоністичний дискурс, у гіршому – призводить до накладання на той чи той твір невідповідних йому матриць” [7, 96-97]. Водночас учений приходиться до невтішного висновку щодо дня теперішнього, адже, на його думку, текстологія перебуває на маргінесах філології. Твердження не зовсім слушне, адже за останні два десятиліття вийшли книжки С. Гальченка “Текстологія поетичних творів Павла Тичини” (1990), Л. Мірошниченко “Над рукописами Лесі Українки” (2001), М. Гнатюк “Юрій Яновський: текст і авантекст” (2006), Г. Аврахова “Леся Українка. Проблеми текстології та історії друку (До дванадцятитомного видання творів, 1975–1979)” (2007), Т. Маслянчук “Проза Володимира Винниченка: проблеми текстології” (2008), в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України підготовлено чотири випуски збірника наукових праць “Спадщина: Літературне джерелознавство. Текстологія” (2004, 2006, 2007, 2009), захищено докторську дисертацію М. Гнатюк “Текстологічні проблеми творчості Юрія Яновського: теоретичний аспект” (2006) та кандидатські дисертації Ю. Бедрика “Поетична спадщина

Василя Стуса. Проблеми генезису і текстології” (1994), Д. Стуса “Палімпсести Василя Стуса: творча історія та проблема тексту” (1995), Н. Лисенко “Архів О. Олеся еміграційного періоду” (2001), С. Захаркіна “Шляхи формування рукописного зібрання Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (1944–1961) (2003), Т. Маслянчук “Проза Винниченка: проблеми тексту” (2003), В. Савчук “Епістолярна спадщина Лесі Українки: джерелознавчо-текстологічний аспект” (2009).

Значну увагу методологічному аспекту текстологічних досліджень приділено в монографії М. Гнатюк, присвяченій творчості Юрія Яновського. Серед вітчизняних учених, які найбільше прилучилися до вироблення методологічних основ текстології, дослідниця вирізняє професора Київського університету В. Перетца, котрий 1914 року видав працю “Із лекцій по методології історії російської літератури. Історія вивчення. Методи. Джерела”, де були й такі розділи: 30. Джерела. Евристика. Опис рукописів. 31. Видання. 32. Критика текстів. Типи помилок. 33. Прийоми критики тексту. 34. Вивчення перекладних пам’яток. 35. Датування пам’ятки і визначення її автора. Своєрідним продовженням цієї текстологічної школи стало запровадження навчального курсу “Текстологія” в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Головна проблема, яку розглядає М. Гнатюк, – це встановлення основного авторського тексту. Слід погодитися з тим, що термін *канонічний текст* для сучасної текстології неприйнятний, головню через приналежність до богословської текстології, яка заперечує існування різних варіантів і редакцій тексту. Однак ми вважаємо дискусійним таке твердження авторки: “Разом із поняттям “канонічний текст” позбавляється певної фетишизації й поняття основного тексту, особливо, коли йдеться про поліваріантний характер творчості, як, наприклад, у Василя Стуса чи Тараса Шевченка” [5, 30]. Далі дослідниця сама вказує на те, що застосувати такою ж мірою принцип багатоваріантності до прозових творів значно складніше. “Не встановивши тут основного тексту, важко говорити про цілісність твору, яку ідентифікуємо з певною сугестією, аж ніяк не закостенілою, а радше – певною сформованістю тексту, який автор прагне донести до читача, проходячи часто складний і суперечливий шлях від задуму до втілення” [5, 31]. До того ж зауважмо, що популярні видання – і прозові, і поетичні – без визначення основного авторського тексту здійснити просто неможливо.

Навіть дехто із представників генетичної критики, про яку також ідеться в монографії, обґрунтовує поняття *текст твору*, вважаючи, що це особливий, унікальний, єдиний текст, який репрезентує власне сам твір, а не його редакцію чи варіант, адже такі тексти формують зібрання творів письменника і стають національним літературним надбанням. Тому й Л. Громова стверджує, що генетично текст твору пов’язаний з усіма іншими його джерелами, однак тільки основному тексту належить репрезентативне право називатися пам’ятником словесного мистецтва. Водночас у спеціальних наукових виданнях обумовлюється право публікувати будь-який інший варіант тексту, при цьому основний текст твору “здіймається над іншими варіантами і редакціями, як верхів’я гори над її узгір’ями і підвалиною” [3, 54]. Далі йдеться про потребу очищення основного тексту від сторонніх помилок і різних втручань – редакторів, цензорів – на основі всіх інших джерел цього твору. Щодо термінології, то авторка пропонує замість уже відомих понять – основний, канонічний, дефінітивний, остаточний, уживати ще й такий – критично встановлений текст. А в повному зібранні творів Т. Г. Шевченка застосовано термін основний (дефінітивний) текст.

Отож гадаємо, що правило основного авторського тексту найбільш значуще в едиційній практиці для всіх літературних творів незалежно від жанрового спрямування. Звісно, поетичні твори порівняно із прозовими нерідко мають більше варіантів чи редакцій, але в усіх типах видань, окрім академічних, у текстології не усталене подання варіантів. Усе це, звичайно ж, стосується й поетичного доробку Т. Шевченка й В. Стуса, творчість яких вивчається в загальноосвітніх навчальних закладах, а отже, існує потреба в достатній кількості масових видань цих авторів.

Таким чином, на передній план у текстології, особливо в едиційній практиці, висувається проблема встановлення основного тексту.

Поки автор живий, основний текст може змінюватися від видання до видання. Лише після кардинальних змін тексту з'являються підстави говорити про різні його редакції. Так, відомі три редакції роману О. Гончара "Перекоп", які відбувалися в різний час, що докладно висвітлено в дослідженні Н. Баштової "Творча воля автора та її виявлення в романі О. Гончара "Перекоп". Звісна річ, при підготовці подальших видань твору текстолог, обираючи основний авторський текст, має зважати на останню творчу волю автора.

Коли ж текстологічні дослідження провадилися без участі автора, найвагомим при виборі основного тексту тривалий час виступав саме принцип останньої авторської волі, яку пов'язували з останнім прижиттєвим текстом. Однак провідні вчені-текстологи нерідко висловлювали сумніви щодо вибору основного тексту за останнім прижиттєвим виданням. Подібні проблемні судження знаходимо ще в Б. Томашевського, який у 1920-х роках наголошував: "Загалом основний текст отримується не механічним способом, а шляхом аналізу написаного" [18, 119]. Відомий російський текстолог Б. Лихачов зазначав, що після засідання Едиційно-текстологічної комісії Міжнародного комітету славистів у Варшаві 1961 року було визнано за необхідне відрізнати творчу волю автора від "нетворчої" й надалі брати до уваги тільки останню авторську волю, враховуючи творчі зміни тексту. Одним із виявів нетворчої волі автора було визнано цензурні втручання. Тому й оцінка, необхідна для вибору тексту художнього твору, має будуватися на об'єктивних відомостях з історії тексту крізь призму найповнішої реалізації художнього задуму автора.

Така позиція для тодішньої текстології була досить прогресивною, однак термін "нетворча воля" видається нам невдалим, особливо в застосуванні до літературних творів періоду соціалістичного реалізму. Адже тоді воля автора нерідко нехтувалася насильницькими редакторськими й цензурними втручаннями, а так звана "самоцензура" суперечила самій суті літературної творчості. Автор навчального посібника "Основи текстології" С. Рейсер хоч і пропонував приймати за основний той текст, у якому найповніше виражено останню творчу волю автора, однак зауважував, що так буває не завжди, адже останній прижиттєвий текст може бути покалічений редакцією або цензурою.

Особливо цінна для з'ясування методологічних засад сучасних текстологічних студій наукова спадщина видатного українського літературознавця С. Єфремова. Саме він запровадив обов'язкове залучення та публікацію документальних літературних джерел при написанні біографічних нарисів та ґрунтовно довів наукову доцільність текстологічного розділу в літературознавчому монографічному дослідженні. У 1928 р. С. Єфремов опублікував критично-біографічний нарис (за авторським визначенням) "Панас Мирний", а ще наприкінці 1923 р. розпочав роботу над матеріалами архіву Панаса Мирного в Полтаві. Вивчивши рукописну спадщину письменника, науковець зазначав, що вона "дає тепер змогу на зовсім інший ґрунт поставити оцінку його творчості"

[6, 497]. Так і хочеться наголосити на актуальності справді наукового підходу до вивчення письменницького доробку, коли літературознавче дослідження починається зі студювання насамперед рукописної спадщини, неопублікованих творів. Чому б не запровадити подібну практику тепер, особливо при виконанні численних дисертацій із наукової спеціальності українська література?

Про засилля цензури із часу встановлення радянської влади в Україні С. Єфремов пристрасно і правдиво оповів у спеціальному підрозділі, що, вилучений цензурою, так і не став складником його “Історії українського письменства”. Цілковите ігнорування творчої волі автора засвідчують численні факти задушливої атмосфери монополії, примусу, казенщини. “З усіх-бо монополій на світі найфатальніше дається взнаки монополія духу – ця кричуща до самих основ людського життя суперечність” [6, 680]. Навіть Шевченкове “Учітеся, брати мої” зникає із читанок, бо знайдено тут радянськими цензорами й шовінізм, і релігійність; так само за релігійність було заборонено драматичні твори Лесі Українки про перших християн, не дозволені царською цензурою за непошану до релігійних традицій...

Справді видатним досягненням української текстології стало перше академічне видання творів Т. Шевченка, розпочате 1928 року. Головний редактор С. Єфремов у передньому слові до четвертого тому, де друкувався “Щоденник” Т. Шевченка, зазначав, що у своїй роботі редакція виходила з головних вимог до подібних наукових видань, тобто встановлення й перевірки основного тексту з усіма варіантами, підготовки широкого історико-літературний коментаря. Особлива увага приділялася точному відтворенню рукописного автографа, тому редактор особисто перевіряв його слово за словом. У коментарях (вони більш ніж удвічі перевищують текст самого “Щоденника”) авторський колектив пильнував, аби не лишити без пояснення жодної особи, з якою зустрічався Шевченко, тих місць, де він бував чи про які згадував, події та речі, що його оточували. Докладно тлумачилися його погляди й особливості творчості. “Принципом було – всюди ставити в центрі уваги особу Шевченка, з його становища оцінюючи людей і події, й давати по змозі більше фактичного матеріалу та бібліографії, що помагали кожному дослідникові самому перевірити подавані відомості” [24, 7]. Суворе дотримання едиційних правил мало стати запорукою досягнення поставленої мети – створення своєрідної енциклопедії шевченкознавства. Так само С. Єфремов чітко визначив едиційні правила академічного видання листів Т. Шевченка, які повною мірою відображали досягнення тогочасної текстології й залишаються актуальними сьогодні:

“1. Можлива повнота видання, – отже збирання всього, що належить до листування, матеріалу, і то не тільки надрукованого, але й такого, що перебуває ще в приватних руках чи по громадських збірках.

2. Установлення справжнього канонічного тексту, – отже потреба проконтролювати його й позвіряти з автографами чи хоч першодруками.

3. Установлення певної хронології й адресатів та розшифрування ініціалів і криптонімів. <...>

4. Коментування тексту й допоміжний до його апарат, як покажчики – імен власних і географічних” [25, 23].

Хоч С. Єфремов і вживає загальноприйнятий тоді термін – канонічний, однак зрозуміло, що йдеться про вибір основного тексту листів за автографами й тільки у виняткових випадках – за першодруками.

Одразу зазначимо, що перше найвагоміше академічне видання творів Т. Шевченка так і не було завершено, адже більшість літературознавців зазнали репресій у сфабрикованій каральними органами справі СВУ. До кінця 80-х рр.

XX ст. зневажене і спалпжене ім'я головного редактора та його спадщина були вилучені з офіційної науки.

Однак думки провідних радянських текстологів щодо найвагоміших текстологічних проблем нерідко збігалися, хоч ім'я С. Єфремова при цьому не згадували. Щонайперше йдеться про Миколу Сиваченка, автора текстологічних досліджень “Історія створення роману “Хіба ревуть воли, як ясла повні?” (1957), “Над текстами українських письменників” (1985), “Текстологія поетичних творів П. А. Грабовського” (1988), котрий і в теоретичних роздумах, і в едиційній практиці намагався продовжувати вітчизняні текстологічні традиції. Нерідко його думки були суперечливими, бо не міг тоді вчений відверто заявити про брутальні викривлення творчої волі митця. Та все ж застерігав, що обрати основний (за тодішньою термінологією, канонічний) текст певного твору, який відбиває творчу волю автора, – одне з найвідповідальніших завдань у роботі текстолога. “Як показує текстологічна практика, основні тексти не можуть передруковуватися механічно, бо, як правило, містять більші чи менші викривлення, що з'являються внаслідок різних причин і порушують останню авторську волю. І текстолог повинен піддати основний текст науковій критиці, звільнити його від різного роду викривлень, установити справжній авторський, чи, як прийнято говорити, канонічний текст” [15, 222]. Як бачимо, видатний текстолог застерігав своїх колег щодо головного: визначення основного авторського тексту можливе лише за умови скрупульозного вивчення його творчої історії, а не тільки посилаючись на останню авторську волю, яка тривалий час у радянському літературознавстві ототожнювалася з останньою прижиттєвою публікацією твору.

Зважаючи на мізерну кількість теоретичних досліджень із текстології, М. Сиваченко закликав текстологів не обмежуватися лише едиційною практикою, адже “йдеться про те, що при текстологічному вивченні розкривається історія тексту літературної пам'ятки, її творча історія, внаслідок цього дослідник дістає змогу судити не тільки про кінцевий результат творчого процесу, а й про сам процес, загалом збагачується винятково цінним матеріалом для цілісного аналізу літературного твору, для з'ясування творчого методу письменника, психології його творчості” [15, 4].

Як уже було зазначено, тривалий час у радянській текстології основним авторським текстом вважали останнє прижиттєве видання. Однак так званий принцип останньої авторської волі, який багато років домінував в едиційній практиці, був недосконалим, адже не враховував того, що і в останньому прижиттєвому виданні літературний твір може зазнати різних як редакторських, так і цензурних втручань.

Нехтування засадничим правилом текстології щодо встановлення основного авторського тексту приводило до численних помилок і навіть жахливих спотворень, як, наприклад, у дванадцятитомному виданні творів Лесі Українки. Про серйозні вади першого тому цього видання літературознавець Г. Аврахов написав спеціальне дослідження “Леся Українка: проблеми текстології та історії друку”, де, віддаючи належне тодішньому правилу авторської волі за останнім прижиттєвим виданням (книжка написана 1979 року, а вийшла друком тільки у 2007-му), усе ж таки мав сміливість стверджувати: “Переважаюче право останнього авторизованого (напевне авторизованого!) твору або збірки творів не виключає, а, навпаки, передбачає, як неодмінне, використання всіх наявних джерел тексту з метою перевірки на можливі купюри, механічні пропуски, різноманітні його спотворення в процесі підготовки до друку. З тих же мотивів, доконечною є критична вивірка друкованого джерела за всіма рукописами,

авторизованими копіями або списками. Тільки за цих умов можна сподіватися одержання коли не ідеального, то максимально “очищеного” авторського тексту в його останній творчій обробці” [1, 39].

Академік РАН Олександр Лавров стосовно дотримання принципу останньої авторської волі зазначав, що його можна коригувати відповідно до ситуацій, які виникають при зіставленні різних редакцій. Різні редакції твору слід розглядати в контексті того літературно-суспільного життя й історичного моменту, коли вони з’являються, тому якщо йдеться про “епоху торжества соціалістичного реалізму”, то віддавати перевагу необхідно тим текстам, при написанні яких письменник усвідомлював себе “суверенною творчою особистістю” [8, 33].

Останнє прижиттєве видання вибраних творів Григора Тютюнника належить до 1978 року, коли у видавництві “Дніпро” вийшла книжка “Коріння”, тому некоректність правила останньої творчої волі автора варто продемонструвати саме на цьому прикладі. На архівному примірнику авторизованої зверстаної книжки “Коріння” зазначено: “Верстку прочитав. Четвертого січня 1978 року. Григор Тютюнник” [див.: 22]. Однак після авторської читки, коли й мала реалізуватися творча воля автора, у тексти було внесено значні зміни. Вилучено три твори – оповідання “Обмарило”, “Чудасія”, “Три плачі над Степаном”. Із мемуарів про старшого брата Григорія Тютюнника “Коріння” повністю вилучено один лист, який був у першодруці в журналі “Дніпро” (1970, № 6), а потім у книжці “Батьківські пороги” (1972). Зміст листа переконливо засвідчує насильницьке цензурне втручання, адже в ньому письменник прямо говорить про ідеологічне засилля в літературі, через яке актуальність твору залежала від партійних постанов:

“І в той же час:

“Дорогий та рідний брате мій Грицьку!

...Настрій мій не зовсім веселий. Передчуття такі, що повість у Москві навряд чи вийде. Потрапив я якраз під реорганізацію МТС. Так що – кричи рятуйте. Адже цього в повісті немає. Тому вона вже “не сучасна”. Помилуй боже, я ж не член уряду! Звідки я міг знати про таке міроприємство?.. Взятись за детективи? Вони тепер у моді. Міщанство за них б’ється...

Роман рухається помаленьку, але... я за нього уже потерпаю. Не знаю, що з ним буде. Так що діла мої неважні і темні, як ніч. Іноді я впадаю в такий розпач, що хочеться усе кинути й вить вовком... Але я не втрачаю духу і пишу... Чого я не зав. птахокомбінатом, а письменник?... Оскільки мені до зарізу треба грошей, то я, мабуть, накинуся на нариси й оповідання, хоч так тяжко відриватися від роману.

Міцно тисну руку.

Григорій Тютюнник – старший.

9 квітня 58 року” [19, 148].

Це втручання в основний авторський текст залишилось не виправленим і в одному з найновіших видань Григора Тютюнника “Облога” (2004). З кінця 80-х – початку 90-х рр. ХХ століття розпочався новий етап у розвитку вітчизняної текстології, адже до читача прийшли твори українських письменників, які раніше з ідеологічних міркувань не друкувалися. Однак сподівання на наступні академічні видання, за невеликим винятком, виявилися марними.

Із когорта шістдесятників одним із перших розпочалося текстологічне дослідження творчої спадщини В. Симоненка, яка з часом набула нової едиції. О. Ткаченко на сторінках газети “Літературна Україна” 4 січня 1990 р. опублікував статтю “Від олівця до видавця”, а згодом у журналі “Слово і Час” – “Чорно-білі світлини”, окресливши потребу поновлення в багатьох творах

В. Симоненка основного авторського тексту, очищеного від редакторських і цензурних викривлень.

Важливим для розв'язання цієї проблеми текстолог М. Гончарук вважає насамперед усебічне вивчення всіх аспектів творчої долі та історії тексту кожного художнього твору. "Такі дослідження матимуть безпосередні виходи як в едиційну практику (встановлення повноцінного тексту художнього твору, який має стати обов'язковим для всіх видань), так і в сферу історико-літературних досліджень (осягнення своєрідності творчого почерку письменника, проникнення в його творчу лабораторію)" [4, 59]. У "Літературознавчій енциклопедії" Ю. Коваліва слушно зазначено, що в сучасній текстології діахронічне вивчення тексту лежить в основі синхронічного, коли історичній оцінці підлягає авторська творча воля.

Наше визначення творчої авторської волі неодмінно враховує дослідження творчої історії тексту твору, що зумовлює вибір найбільш художньо досконалого джерела тексту без зовнішніх насильницьких змін. Особливо актуальне таке визначення для новітньої української літератури майже всього ХХ століття, коли літературний процес був украй несприятливим для органічного вияву творчої авторської волі. Тому встановлення основного авторського тексту може здійснюватися за будь-яким джерелом тексту – рукописним чи машинописним автографом, авторизованою гранкою книжки, одним із друкованих джерел. Так, нами було обґрунтовано вибір основного авторського тексту оповідання Григора Тютюнника "Деревій" за збереженим рукописним автографом, адже всі публікації цього твору (остання прижиттєва у книжці "Коріння" також) зазнали втручання, зокрема значного скорочення, яке порушило художню цілісність твору. Уперше за основним авторським текстом оповідання опубліковано в журналі "Київ" (2006, № 12).

Отже, основний авторський (дефінітивний) текст встановлюється текстологом, чий вибір ґрунтується на об'єктивних відомостях з історії тексту, того джерела, де найповніше реалізований задум автора й дотримана авторська творча воля.

Головні теоретичні поняття текстології – основний авторський текст і творча авторська воля – визначають функціональні ознаки персональної текстології, яка передбачає вивчення літературної спадщини конкретного письменника із застосуванням загальних принципів текстології. Інакше кажучи, персональна текстологія характеризується як загальними типологічними ознаками, так і рисами індивідуальними, адже кожна творча особистість, умови її життя і праці, історична доля літературної спадщини, специфіка творчої діяльності неповторні. На цьому, зокрема, наголошував М. Сиваченко, досліджуючи персональну текстологію поетичних творів П. Грабовського.

Закономірною прикметою персонального текстологічного дослідження має бути його едиційний прикладний характер, тобто підготовка до видання творів письменника, яка починається з визначення типу видання. Раніше, тобто до початку 1990-х років, існувала єдина едиційна система, навіть було розроблено певні правила видавничої діяльності. Однак зі зростанням самостійності видавництва і комерційної спрямованості книговидавництва, здавалося б, зникла потреба в чіткій типологічній диференціації, адже нині переважають масові видання, для яких вибір основного тексту здійснюється стихійно, за будь-яким попереднім виданням. Підтвердження – найновіша публікація творів Григора Тютюнника "Холодна м'ята" (К.: Український письменник, 2009), де вкрай необхідну текстологічну роботу проведено не було.

Ще з початку 1960-х років у текстології усталено три основні типи видань: документальні, критичні й масові, що знайшло своє обґрунтування в колективній

праці “Основи текстології” (1962). До першого типу зараховували факсимільні й дипломатичні видання. Уже сама назва свідчила про те, що вони потребують критичного дослідження щонайперше основного джерела тексту. Хоча в цьому зв’язку Д. Лихачов наполягав на необхідності попереднього вивчення тексту кожного видання – і наукового й масового, а тому “всьяке видання тексту має бути критичним” [9, 116].

Критичні видання залежно від призначення бувають трьох видів: академічні, наукові, науково-масові. Хоча кожна епоха вносить свої корективи в едиційну практику, у необхідності підготовки академічних видань переконує їхній загальнокультурний національний статус, основоположний характер, розширення діапазону літературознавчих досліджень.

Неодноразово й М. Сиваченко обґрунтовував потребу академічних видань, стверджуючи, що таке видання має цілком обіймати літературну спадщину письменника, тобто всі його твори, як закінчені, так і не закінчені, усі редакції й варіанти, листи, щоденники, різні записи та конспекти.

Видатним досягненням української текстології останнього часу стало повне зібрання творів Т. Шевченка, дев’ятикнижжя В. Стуса, підготовлені в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, і твори В. Симоненка у двох томах (чотирьох книгах), які побачили світ у видавництві МАУП завдяки літературознавцеві В. Яременку.

Вагомим аргументом важливості едиційної практики найвищого рівня вважатимемо і той факт, що без академічного видання створення повноцінної наукової біографії письменника неможливе, до того ж якраз вони, академічне видання й наукова біографія, становлять діалектичну єдність історико-літературних і текстологічних досліджень.

Уже друге десятиліття творчість Григора Тютюнника вивчається в загальноосвітніх і вищих навчальних закладах. Воно потребує академічного видання, яке би мало стати головним джерелом для вибору основного авторського тексту й едиційним зразком для наступних видань різних типів. А найголовніше – поповнило б духовну скарбницю видатних національних досягнень.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Абрахов Г.* Леся Українка: проблеми текстології та історії друку (До дванадцятитомного видання творів, 1975 – 1979). – Луцьк: ПВД “Твердиня”, 2007. – 228 с.
2. *Баитова Н.* Творча воля автора та її виявлення у романі О. Гончара “Перекоп” / *Спадщина: Літературне джерелознавство. Текстологія* / Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – К.: ПЦ “Фоліант”, 2006. – Т. 2. – С. 112-174.
3. *Громова А.* Текст и произведение: связь/противостояние // *Текстология* и генетическая критика: общие проблемы, теоретические перспективы. – М.: ИМЛИ РАН, 2008. – С. 52-57.
4. *Гончарук М.* Проблема основного текста прозових творів Панаса Мирного 1870-х років / *Спадщина: Літературне джерелознавство. Текстологія* / Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – К.: ПЦ “Фоліант”, 2007. – Т. 3. – С. 57-94.
5. *Гнатюк М.* Юрій Яновський: текст і авантекст: Монографія. – К.; Ніжин: ТОВ “Видавництво “Аспект-Поліграф”, 2006. – 328 с.
6. *Єфремов С.* Вибране: Статті. Наукові розвідки. Монографії / Упоряд., передм. та прим. Е. Соловей. – К.: Наукова думка, 2002. – 760 с.
7. *Ковалів Ю.* Абетка дисертанта: Методологічні принципи написання дисертації: Посібник. – К.: Твім інтер, 2009. – 460 с.
8. *Лавров А.* Проблемы научного издания творческого наследия русских писателей начала XX века // *Текстологический временник. Русская литература XX века: Вопросы текстологии и источниковедения.* – М.: ИМЛИ РАН, 2009. – С. 22-34.
9. *Лихачев Д.* Текстология. На материале русской литературы X–XVII. – Ленинград: Наука, 1983. – 640 с.
10. *Лихачев Д.* Текстология: краткий очерк / *Д. С. Лихачев: Археографическая комиссия РАН.* – 2-е изд. – М.: Наука, 2006. – 175 с.

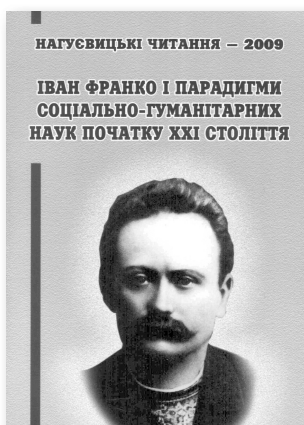
11. *Неживий О.* Текстологія творчої спадщини Григора Тютюнника // *Слово і Час*. – 2005. – №7. – С. 28-36.
12. *Неживий О.* Творчість Григора Тютюнника: текстологічні проблеми залишаються [Тютюнник Григор. Холодна м'ята: Оповідання, повісті, твори для дітей / Упоряд. і передм. П. П. Засенка. – К.: Український письменник, 2009. – 843 с.] // *Слово і Час*. – 2009. – №7. – С. 86-89.
13. *Ткаченко А.* Чорно-білі світлини доби // *Слово і Час*. – 1992. – №4. – С. 18-21.
14. *Рейсер С.* Основы текстологи. – 2-е изд. – Ленинград: Просвещение, 1978. – 176 с.
15. *Сиваченко М.* Над текстами українських письменників. – К.: Наукова думка, 1985. – 305 с.
16. *Сиваченко М.* Текстологія поетичних творів П. А. Грабовського. – К.: Наукова думка, 1988. – 285 с.
17. *Спадщина: Літературне джерелознавство. Текстологія / Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України.* – К.: ПЦ “Фоліант”, 2004. – Т. 1: Пам'яті Миколи Сиваченка. – 324 с.
18. *Томашевський Б.* Писатель и книга: Очерк текстологи. – 2-е изд. – М.: Искусство, 1959. – 279 с.
19. *Тютюнник Г.* Батьківські пороги. – К.: Молодь, 1972. – 175 с.
20. *Тютюнник Г.* Коріння. – К.: Дніпро, 1978. – 293 с.
21. *Тютюнник Г.* Облога: Вибр. твори / Передм., упорядкув. та приміт. В. Дончика. – 2-ге вид. – К.: Унів. вид-во “Пульсари”, 2004. – 832 с.
22. *Тютюнник Г.* Холодна м'ята: Оповідання, повісті, твори для дітей / Упоряд. і передм. П. П. Засенка. – К.: Український письменник, 2009. – 843 с.
23. *Тютюнник Г.* Верстка книги “Коріння” // *Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України*. Ф. 730. Од. зб. 2. Спр. 6345.
24. *Шевченко Т.* Повне зібрання творів. Листування. Текст. Коментарій. Том третій / Під загальною редакцією акад. Сергія Єфремова. – К.: Державне видавництво України, 1929. – 1001 с.
25. *Шевченко Т.* Повне зібрання творів. Журнал. Текст. Коментарій. Том четвертий / Під загальною редакцією акад. Сергія Єфремова. – К.: Державне видавництво України, 1928. – 787 с.
26. *Шевченко Т.* Повне збір. тв.: У 12 т. / Редкол.: М. Г. Жулинський (голова) та ін. – Т.1: Поезія 1837 – 1847 / Перед. слово І. М. Дзюби, М. Г. Жулинського. – К.: Наукова думка, 2001. – 784 с.

Отримано 31.08.2010 р.

м. Луганськ

Наші презентації

Нагуєвицькі читання – 2009: Іван Франко і парадигми соціально-гуманітарних наук початку ХХІ ст.: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції / Ред. кол. П. Іванишин, Я. Радевич-Винницький та ін. – Дрогобич: Посвіт, 2010. – 392 с.

До книжки ввійшли матеріали Всеукраїнської наукової конференції, яка відбулася 28–29 серпня 2009 р. у Нагуєвичах.

Видання містить такі розділи: I. Теорія літератури і компаративістика (О. Багшан, Р. Голод, З. Гузар, О. Дорофтей, Г. Сабат, Л. Сенік, П. Іванишин та ін.); II. Мовознавство. Перекладознавство (М. Гаврик, М. Зимомря, Я. Радевич-Винницький та ін.); III. Українознавство. Культурологія. Педагогіка (Р. Вишнівський, Б. Залізняк, Т. Кононенко, І. та Я. Зеленчук, Т. Мінченко); IV. Не втрачене (Ре публікації франкових творів); V. З історії франкознавства (А. Крушельницький).

С.С.